

Aktualizácia sektorovej správy o fungovaní trhu so zemným plynom v SR

Apríl 2015

Obsah

| | |
|--|-----------|
| ÚVOD | 2 |
| 1 VÝZNAM A VYUŽITIE ZEMNÉHO PLYNU V HOSPODÁRSTVE SR | 3 |
| 2 ŠTRUKTÚRA A FUNGOVANIE TRHU SO ZEMNÝM PLYNOM V SR | 5 |
| 2.1 ZDROJE ZEMNÉHO PLYNU | 6 |
| 2.2 PREPRAVA A DISTRIBÚCIA ZEMNÉHO PLYNU | 7 |
| 2.3 SKLADOVANIE ZEMNÉHO PLYNU | 8 |
| 2.4 PREDAJ ZEMNÉHO PLYNU KONCOVÝM ODBERATEĽOM | 9 |
| 2.4.1 <i>Možnosť zmeny dodávateľa zemného plynu</i> | 14 |
| ZÁVER | 16 |
| ZOZNAM LITERATÚRY | 18 |
| PRÍLOHY | 19 |

ÚVOD

V roku 2010 zverejnil Protimonopolný úrad SR štúdiu s názvom **Sektorová správa o fungovaní trhu so zemným plynom v SR** (PMÚ SR, 2010). Jej cieľom bolo popísanie situácie na trhu so zemným plynom v SR z hľadiska jeho rôznych úrovní a hráčov, ktorí na jednotlivých týchto úrovniach pôsobia. Podrobnejšie sa táto správa zamerala najmä na vyhodnotenie situácie a stavu hospodárskej súťaže v oblasti dodávok zemného plynu koncovým spotrebiteľom, spolu s vyhodnotením konkrétnych faktorov ovplyvňujúcich jej ďalší rozvoj.

Úrad v tejto správe z roku 2010 konštatuje, že zatiaľ čo na úrovni prepravy a distribúcie zemného plynu sa rozvoj konkurencie v SR v najbližšom období nedá očakávať, pri nastavených legislatívnych podmienkach sa však od začiatku roku 2009 začala rozvíjať konkurencia v oblasti dodávok zemného plynu, a to vstupom nových dodávateľov plynu na daný trh.

Avšak rozvoj konkurencie bol po otvorení trhu pomerne pomalý. Napriek tomu, že už od 1.7.2007 si mohol každý odberateľ plynu (vrátane domácností) vybrať svojho dodávateľa, v praxi zostávala až do konca roka 2008 jediným dodávateľom zemného plynu a nevyhnutným obchodným partnerom pre všetkých oprávnených odberateľov na trhu v SR spoločnosť SPP, a.s.

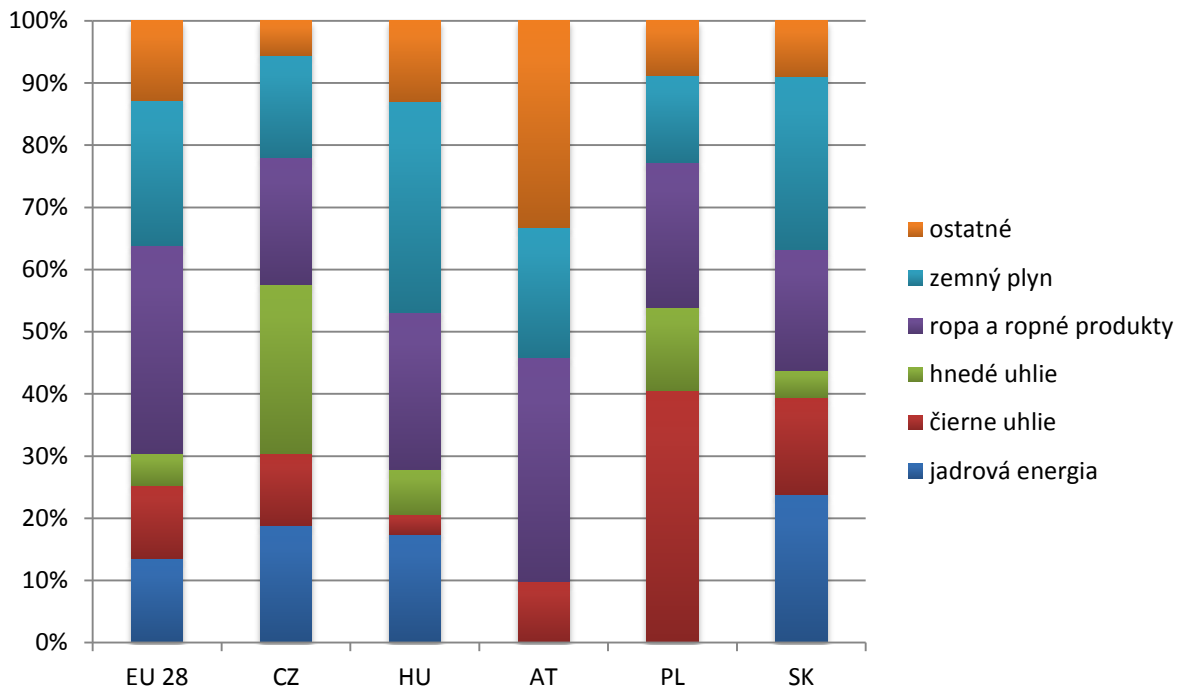
Úrad si uvedomuje, že vývoj hospodárskej súťaže a faktorov pôsobiacich na hospodársku súťaž v danom sektore je potrebné sledovať najmä na základe skúseností, reakcií a problémov nových dodávateľov v súvislosti s ich presadzovaním sa na trhu so zemným plynom a v spolupráci s ďalšími kompetentnými orgánmi štátnej správy na ne v prípade potreby promptne a účinne reagovať.

Z vyššie uvedených dôvodov je cieľom tejto aktualizácie zmapovať vývoj v sektore plynárenstva od vydania predchádzajúcej správy z roku 2010 až po súčasnosť. Dôraz je kladený hlavne na vývoj konkurencie v oblasti dodávok plynu koncovým zákazníkom. V tejto aktualizácii sme sa venovali tým aspektom sektora, v prípade ktorých došlo k nejakým zmenám od predchádzajúcej správy. Všetky pôvodné informácie je teda možné nájsť v úplnej forme v spomínanej správe (PMÚ SR, 2010).

1 Význam a využitie zemného plynu v hospodárstve SR

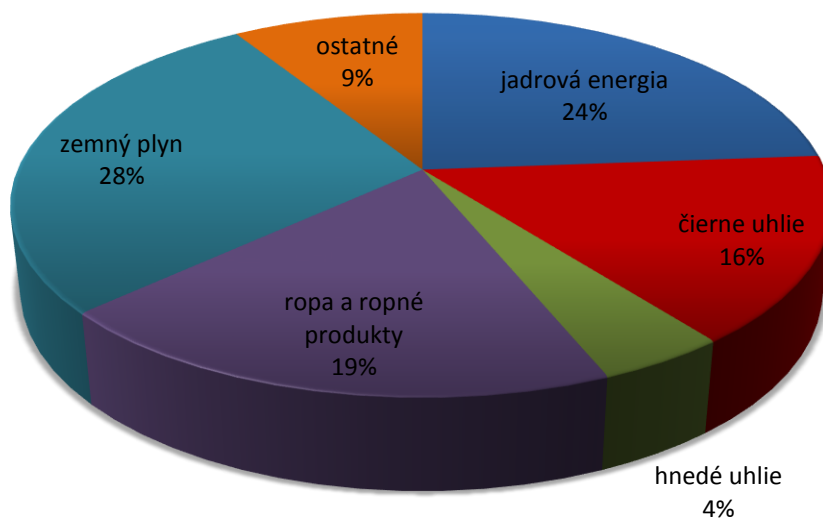
Zemný plyn ostáva aj v súčasnosti jedným z najvýznamnejších fosílnych palív zo skupiny neobnoviteľných energetických zdrojov. Graf 1 a Graf 2 zobrazujú zastúpenie jednotlivých zdrojov energie v SR a pre porovnanie aj energetický mix vybraných krajín EÚ.

Graf 1 - Energetický mix vybraných krajín EÚ v roku 2013



Zdroj: Eurostat (online data code: nrg_100a)

Graf 2 - Energetický mix SR v roku 2013



Zdroj: Eurostat (online data code: nrg_100a)

Oproti údajom o využívaní energetických zdrojov v EÚ28, kde je najdôležitejším zdrojom ropa (33%), pričom plyn predstavuje okolo 23%, tvorila spotreba zemného plynu v SR v rovnakom období 28% (Eurostat, 2013). V porovnaní s ostatnými susednými krajinami je SR po Maďarsku v poradí druhou krajinou s najväčším využívaním tejto suroviny. Zároveň platí, že v sledovanom období sa podiel zemného plynu na energetickom mixe krajiny výrazne nemenil. Tento vývoj je zachytený v Tabuľka 1.

Tabuľka 1 – Vývoj energetického mixu SR

| | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
|------------------------------|--------|--------|--------|--------|
| čierné uhlie | 10,80% | 11,08% | 11,81% | 11,15% |
| hnedé uhlie | 4,74% | 4,92% | 4,73% | 4,16% |
| ropa a ropné produkty | 20,67% | 20,94% | 20,22% | 19,37% |
| zemný plyn | 28,02% | 26,65% | 26,14% | 27,89% |
| jadrová energia | 21,38% | 23,15% | 24,23% | 23,79% |
| ostatné | 14,39% | 13,27% | 12,87% | 13,64% |

Zdroj: Eurostat (online data code: nrg_110a)

Z hľadiska objemu sa spotreba plynu v SR pohybovala v rokoch 2009 – 2013 zhruba okolo 53-58 TWh¹.

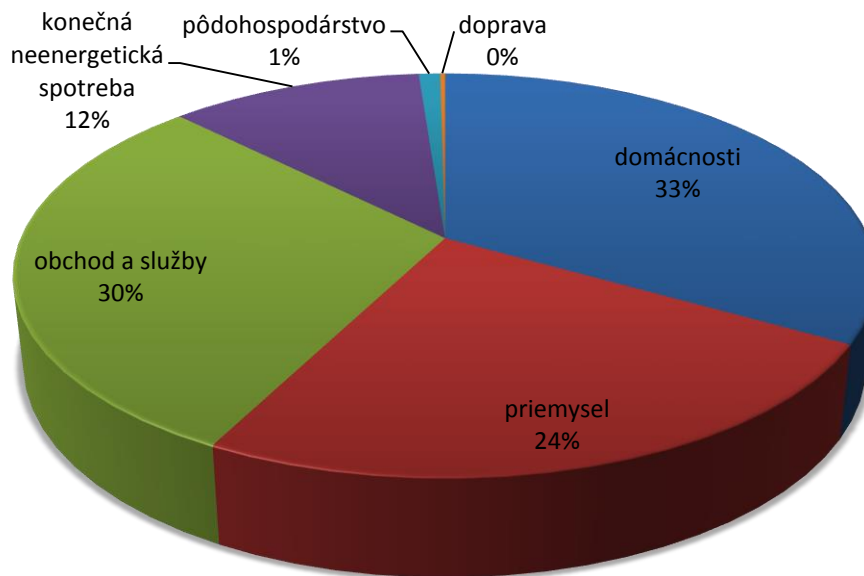
Tabuľka 2 - Spotreba zemného plynu v SR [TWh]

| rok | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
|-----------------|------|------|------|------|------|
| Spotreba | 53,3 | 57,3 | 57,9 | 54,2 | 54,8 |

Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

Zastúpenie zemného plynu v jednotlivých oblastiach hospodárstva v SR zobrazuje graf 3, z ktorého vyplýva, že najviac plynu spotrebujú domácnosti (33%) spolu s obchodom a službami (30%). Priemyselná výroba je tretím najväčším spotrebiteľom zemného plynu v SR (29%).

¹ 1TWh je ekvivalentom približne 106 mil. m³ (www.oteple.sk)

Graf 3 - Konečná spotreba zemného plynu podľa odvetví v roku 2013

Zdroj: Spracované na základe údajov Štatistického úradu SR (Energetika 2013)

Nadalej môžeme konštatovať, že zemný plyn ostáva v SR jedným z najdôležitejších energetických zdrojov, a má preto veľký vplyv na fungovanie celého národného hospodárstva. Zameniteľnosť zemného plynu s inými zdrojmi energie je síce možná, z krátkodobého a strednodobého hľadiska však len čiastková a nedokonalá. Zmeny z jedného zdroja na druhý sú totiž pre odberateľov spojené s významným zvýšením nákladov.

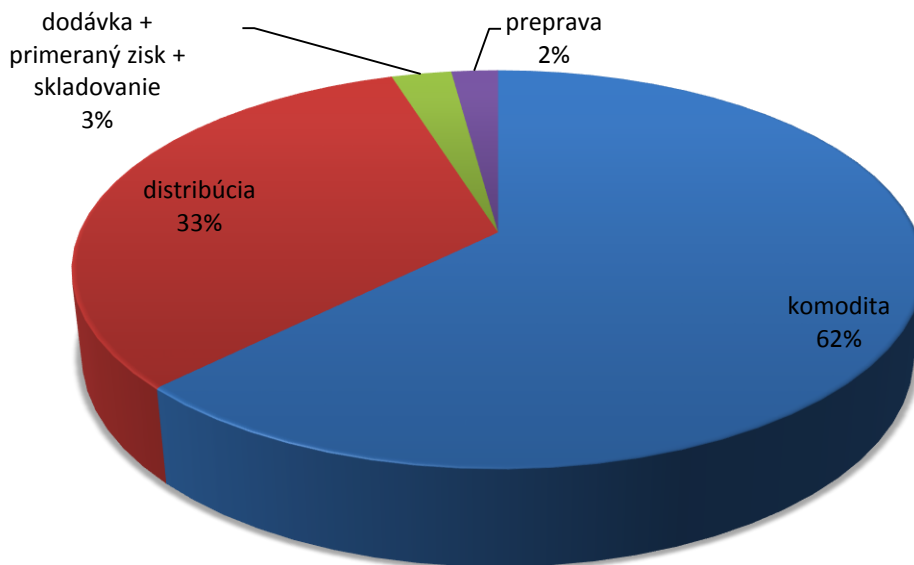
2 Štruktúra a fungovanie trhu so zemným plynom v SR

Hlavnými oblasťami v rámci štruktúry trhu so zemným plynom sú produkcia zemného plynu a infraštruktúra pozostávajúca z prepravných a distribučných sietí, ktorými sa plyn dostáva prostredníctvom dodávateľsko - odberateľského vzťahu až ku konečnému zákazníkovi. Ďalšími medziúrovňami môžu byť skladovanie zemného plynu na vykrývanie disproporcií medzi dopytom a jeho spotrebou v rôznych časových obdobiach, či obchodovanie s plynom ako komoditou prostredníctvom plynárenských obchodných centier tzv. „hubov“².

² Plynárenský „hub“ alebo uzol je obchodno – logistické centrum, kde sa stretávajú viacerí obchodníci so zemným plynom a realizujú svoje obchodné aktivity v tejto oblasti. Väčšinou sú to miesta, v ktorých sa pretínajú rôzne plynovody a v ich okolí sa nachádza aj viacero zásobníkov zemného plynu. Ich význam spočíva vo zvyšovaní likvidity plynu a flexibility pri jeho zobchodovaní (rýchlo a bez bariér). Špecifickom je pre tieto miesta aj krátkodobá tvorba cien na rozdiel od klasického stanovenia cien pri podpise dlhodobých kontraktov na dodávku plynu, ktoré sú v oblasti plynárenstva bežné.

Každá z týchto oblastí vplýva na výslednú cenu pre konečného zákazníka. Na Graf 4 je zobrazené zloženie ceny zemného plynu pre domácnosti. Najväčší podiel ceny plynu tvorí samotná komodita, pričom tento podiel od roku 2009 vzrástol o 5 percentuálnych bodov (z 57 % na 62 %). Na cenu však výrazne vplýva aj distribúcia zemného plynu, ktorá tvorila v roku 2013 až 33 % z celkovej ceny pre domácnosti (bez DPH), 2 % tvorila preprava a zvyšné 3 % ceny boli tvorené skladovaním, dodávkou a primeraným ziskom pre podniky.

Graf 4 - Zloženie ceny zemného plynu pre domácnosti v roku 2013 (bez DPH)

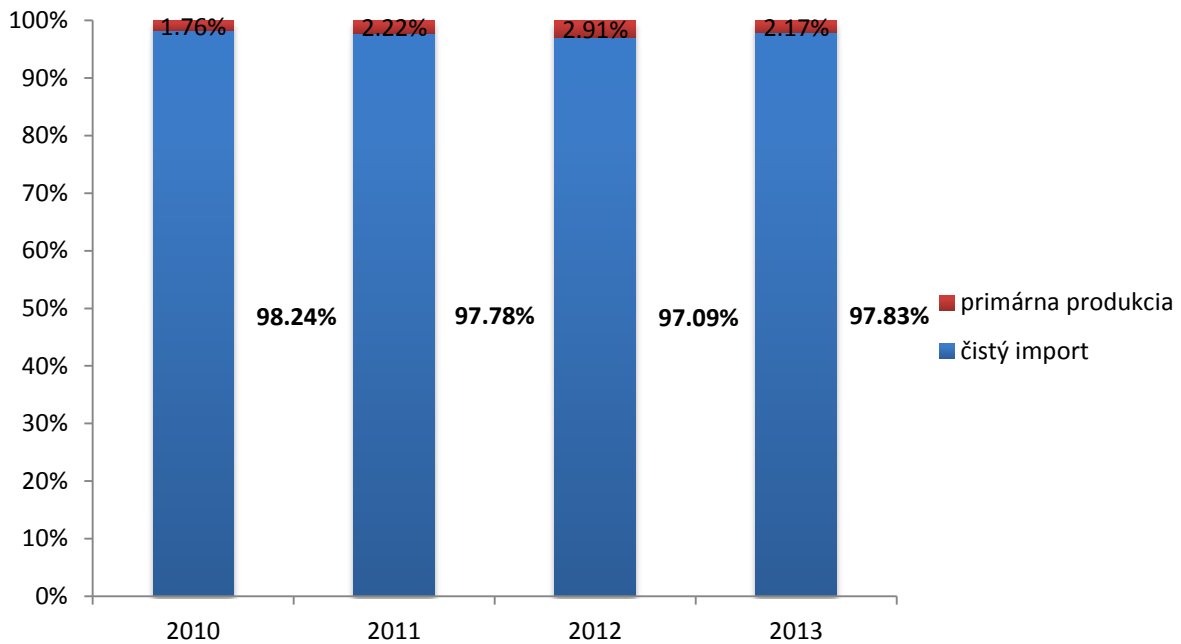


Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

2.1 Zdroje zemného plynu

Podiel zemného plynu z domácej produkcie tvorí naďalej len zanedbateľnú časť celkových zdrojov a v súčasnosti stagnuje (ročne tvorí okolo 2 - 3%). V roku 2013 bolo v SR vyťažených 100 mil. m³, čo je oproti roku 2012 nárast o 2 mil. m³ (ÚRSO, Výročná správa, 2013). Vývoj podielu primárnej produkcie a dovozu plynu zo zahraničia môžeme vidieť v Graf 5. Dovoz zemného plynu bol zabezpečovaný v sledovanom období výhradne z ruských zdrojov, s výnimkou v roku 2013, kde podiel ruského plynu na čistom importe do krajiny mierne klesol na 98,7% (Eurostat, nrg_103a).

Graf 5 - Zdroje zemného plynu v SR



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa Eurostatu (nrg_103a)

2.2 Preprava a distribúcia zemného plynu

V SR zabezpečuje prepravu zemného plynu jediná spoločnosť - eustream, a.s., právne oddelená 100% dcérska spoločnosť spoločnosti SPP Infrastructure, a.s.. Na Obrázok 1 je znázornená prepravná sieť, spolu so vstupno-výstupnými bodmi. V roku 2014 bola ukončená výstavba najnovšieho plynovodu, ktorým bola slovenská sieť prepojená s maďarskou cez vstupno-výstupný bod Veľké Zlievce. Tento úsek je aktuálne v skúšobnej prevádzke do 30. apríla 2015 (www.euastream.sk).

Obrázok 1 - Prepravná sieť



Zdroj: tis.euastream.sk

Tabuľka 3 - Objem prepravy spoločnosťou eustream, a.s.

| Rok | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
|----------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| Preprava (TWh) | 792,48 | 690,56 | 742,56 | 769,60 | 587,60 | 614,25 |

Zdroj: Výročná správa Eustream, a.s. 2013

Tabuľka 3 zobrazuje vývoj hodnôt objemu prepravy plynu cez prepravnú sieť spoločnosti eustream, a. s. za uplynulé roky. Z údajov vyplýva, že prepravná sieť slovenského prepravcu zemného plynu nebola plne využitá (Tabuľka 4). Tento fakt dáva prevádzkovateľovi siete priestor na uzatváranie ďalších dohôd na prepravu zemného plynu.

Tabuľka 4 - Využitie prepravnej siete a prietoky v roku 2013

| | | minimum (%) | maximum (%) | priemerné ročné prietoky (mil. m ³ /d) |
|----------------------|-------------|-------------|-------------|---|
| Vstupné body | V. Kapušany | 50,3 | 78,9 | 146,5 |
| | Lanžhot | 15,7 | 69,4 | 15,5 |
| | Baumgarten | 0 | 97,8 | 0,1 |
| | Domáci bod | 0 | 99,2 | 0,7 |
| Výstupné body | V. Kapušany | - | - | - |
| | Lanžhot | 21,5 | 66,5 | 33,7 |
| | Baumgarten | 69,7 | 88 | 111,4 |
| | Domáci bod | 19,1 | 93,1 | 15,2 |

Zdroj: http://www.eustream.sk/sk_prepravna-siet/sk_vyuzitie-siete-a-prietoky

Distribúciu zemného plynu v SR zabezpečuje predovšetkým najväčšia distribučná spoločnosť, SPP – distribúcia, a.s., 100%-ná dcérska spoločnosť SPP Infrastructure, a.s., ktorej siete pokrývajú celé územie SR, a ktorá distribuuje 98 % z celkového objemu distribuovaného plynu. K výraznejším zmenám v tejto oblasti v sledovanom období nedošlo.

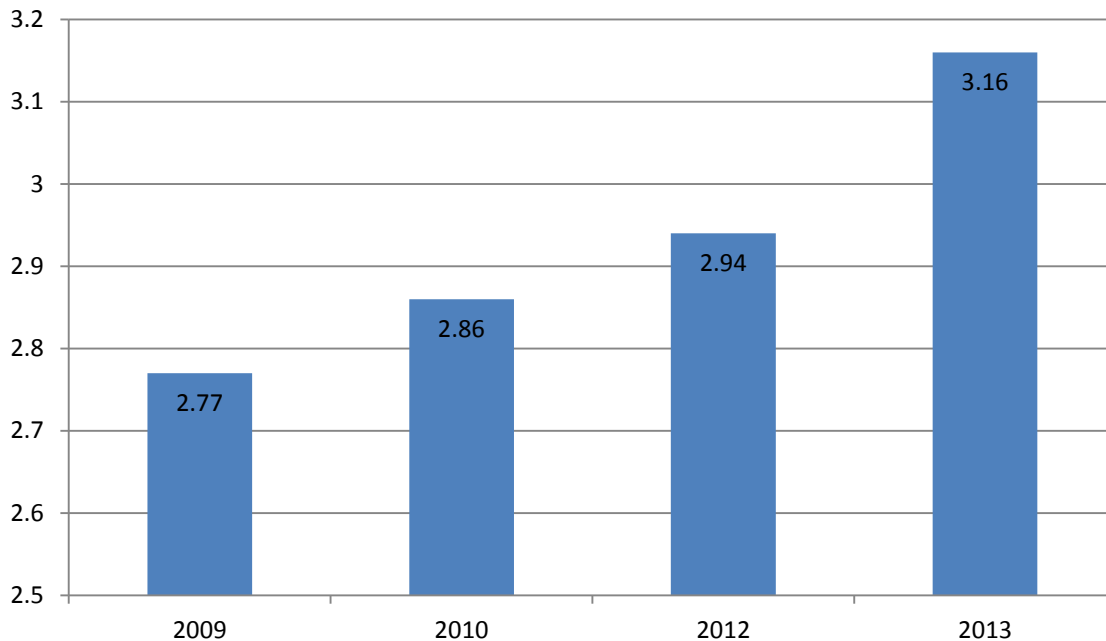
2.3 Skladovanie zemného plynu

Hlavnou úlohou podzemných zásobníkov je vyplniť medzeru medzi dodávkami zemného plynu a jeho skutočnou spotrebou. Z technického hľadiska slúži takto uskladnený zemný plyn aj na vyvažovanie plynárenských sietí. V poslednom období bola zdôraznená aj úloha zásobníkov ako nástroja bezpečnosti dodávok plynu v prípade nepredvídaných situácií. Ďalšou rozvíjajúcou sa možnosťou pre ich komerčné využívanie je aj podpora obchodovania na spotových trhoch s plynom.

Na Slovensku sa uskladňovaním zemného plynu zaoberajú dve spoločnosti- Nafta a.s., ktorá je jednou z významnejších aj v európskom meradle, a Pozagas a.s. Tieto spoločnosti prevádzkujú dva podzemné zásobníky Láb a Gajary – Bâden, ktorého prvá etapa bola sprístupnená v roku 2008 a v septembri 2011 spoločnosť NAFTA a.s.

uviedla do prevádzky centrálny areál tohto zásobníka, ktorý v nasledujúcom období postupne dokončovala a kapacita v ňom bola následne zvyšovaná.

Graf 6 - Skladovacia kapacita SR v mld. m³



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov zo Správy o výsledku monitorovania bezpečnosti dodávok plynu Ministerstva hospodárstva SR (Údaje za rok 2011 neboli dostupné).

Zvyšovanie kapacity zásobníkov zemného plynu v SR je znázornené na Graf 6, pričom kapacita v sledovanom období narástla o 14,08% z hodnoty 2,77 mld. m³ v roku 2009 na 3,16 mld. m³ v roku 2013. V spoločnosti Nafta je väčšinovým akcionárom SPP Infrastructure, a.s. a v spoločnosti Pozagas vlastní 35% akcií spoločnosť SPP Infrastructure a.s. a ďalších 35% spoločnosť Nafta a.s. (www.pozagas.sk). Celková kapacita zásobníkov na území Slovenskej republiky dosahuje 3,16 mld. m³, pričom maximálny denný ťažobný výkon je približne 45 mil. m³. Maximálny denný vťahový výkon dosahuje približne 38 mil. m³. Pre potreby SR je využívaná kapacita približne 1,5 mld. m³ (MH SR, Správa o výsledkoch monitorovania bezpečnosti dodávok plynu, 2013).

Najvýznamnejšou zmenou v tejto oblasti v sledovanom období je, že prístup do zásobníka a uskladňovanie plynu od roku 2013 nepodliehajú cenovej regulácii.

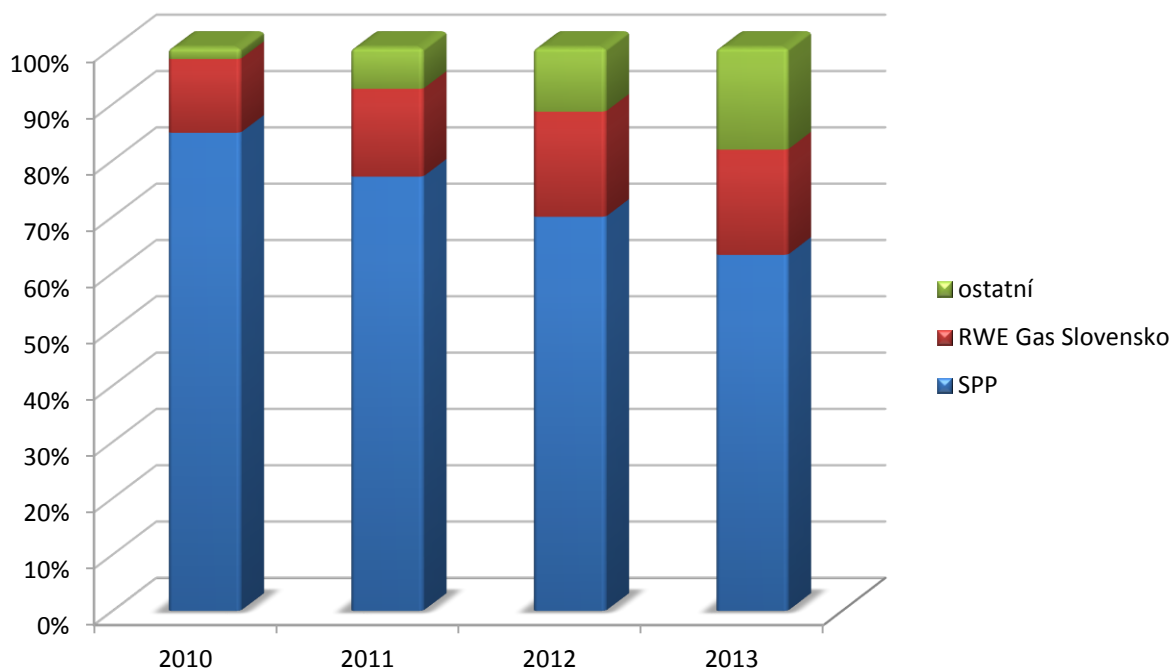
2.4 Predaj zemného plynu koncovým odberateľom

V rámci liberalizačného procesu v krajinách EÚ došlo aj v SR nielen k právnemu odčleneniu (unbundlingu) prepravných a distribučných aktivít do samostatných dcérskych spoločností, ale aj k vytvoreniu podmienok na to, aby si od 1.7.2007 mohol každý odberateľ plynu (vrátane domácností) vybrať svojho dodávateľa.

Do konca roka 2008 bol jediným dodávateľom zemného plynu a nevyhnutným obchodným partnerom pre všetkých oprávnených odberateľov na trhu v SR spoločnosť SPP, a.s. Zmena nastala až v roku 2009 príchodom nových spoločností na trh (RWE Gas Slovensko, Shell Slovakia, VNG a Lumius).

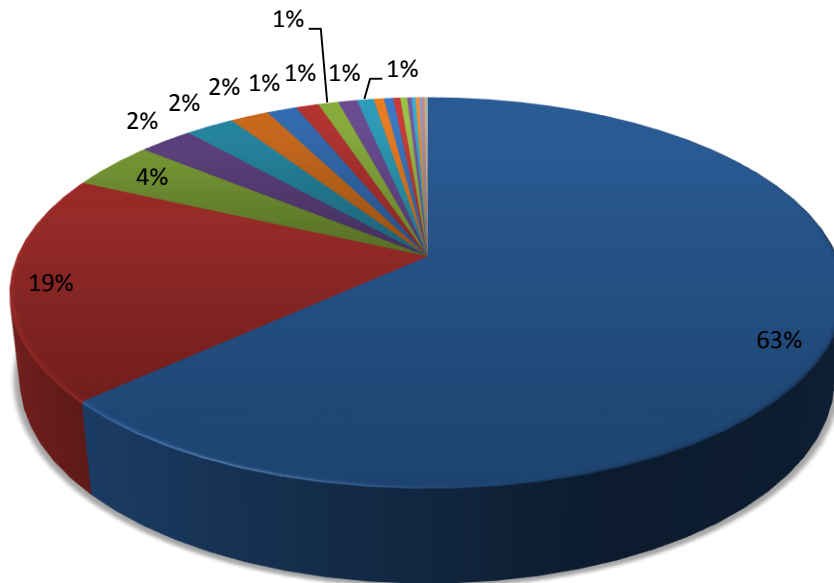
Po vstupe nových hráčov sa podiel SPP na dodávkach plynu pre koncových odberateľov postupne znižoval z pôvodných 100% až na úroveň 63% v roku 2013. Zároveň je z Graf 7 zrejmé posilňovanie pozície druhého najsilnejšieho hráča na trhu, ktorého podiel bol v roku 2010 približne 13%, pričom v roku 2013 vzrástol na 18%. Rovnako sa zvýšil aj podiel ostatných dodávateľov plynu, čo je na jednej strane spôsobené rastom podielu jednotlivých dodávateľov, na strane druhej zvyšovaním ich počtu. Kým v roku 2010 na trhu pôsobili okrem SPP a RWE Gas Slovensko ďalší štyria dodávateľia plynu (Elgas, Lumius Slovakia, Shell Slovakia a VNG Slovakia) so spoločným podielom 2%, do roku 2013 sa tento počet navýšil o ďalších 20 dodávateľov, pričom ich spoločný trhoví podiel predstavoval v roku 2013 už vyše 18%.

Graf 7 – Vývoj podielov na trhu dodávok plynu pre koncových odberateľov



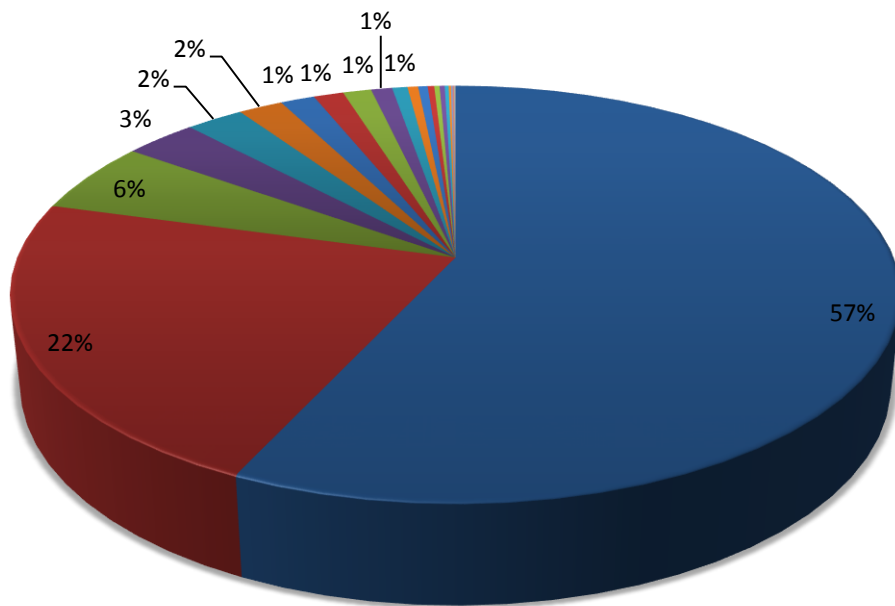
Zdroj: Výročné správy ÚRSO 2010 – 2013

Graf 8 - Podiely na trhu dodávok zemného plynu koncovým odberateľom v roku 2013³



Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

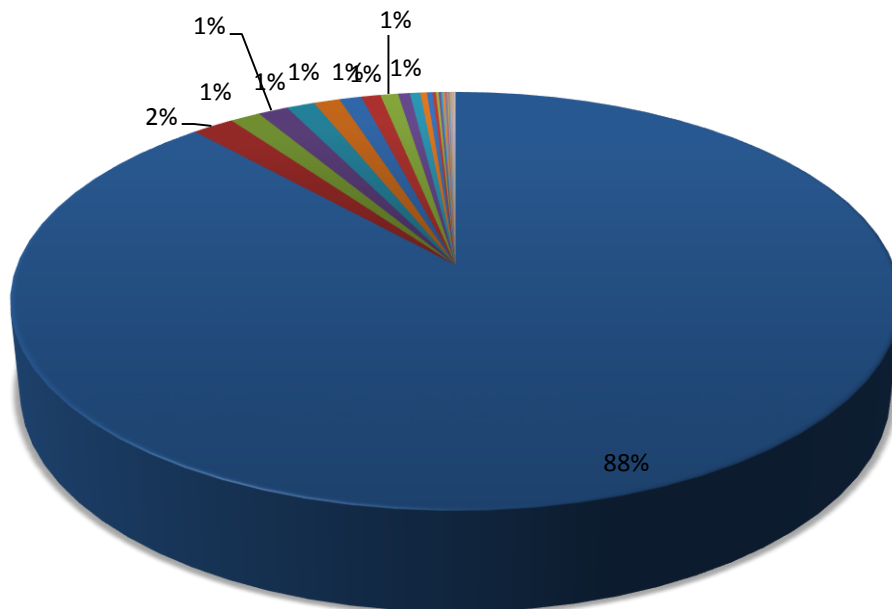
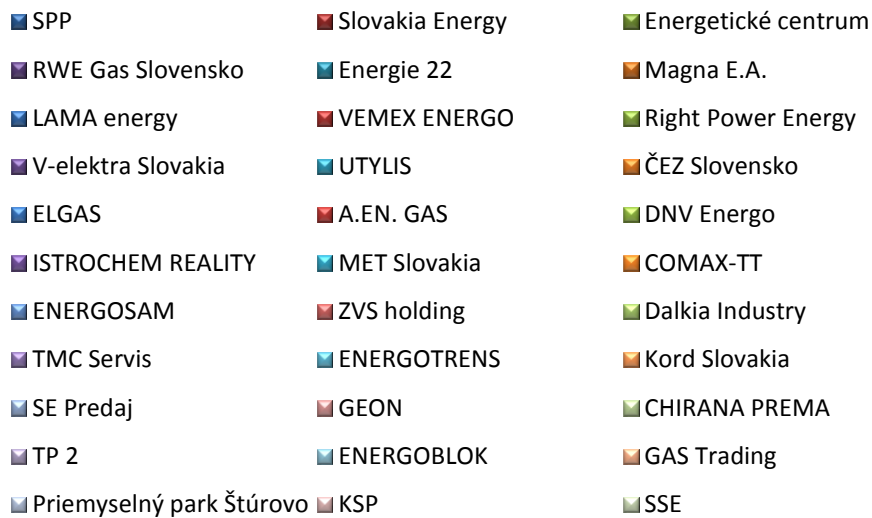
³ V grafe sa nachádzajú len dodávateľia s celoslovenskou pôsobnosťou. To znamená, že v grafe chýba zhruba 34 lokálnych dodávateľov plynu, ktorí vlastnia alebo majú prenajatú lokálnu distribučnú sieť a dodávajú plyn len odberateľom, ktorí majú svoje odberné miesta umiestnené v ich areáloch.

Graf 9 - Podiely na trhu dodávok zemného plynu pre priemyselných odberateľov v roku 2013

Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

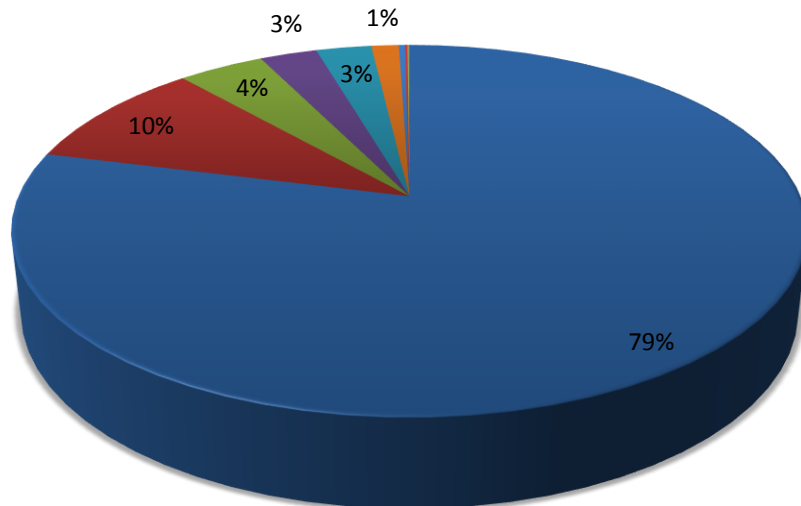
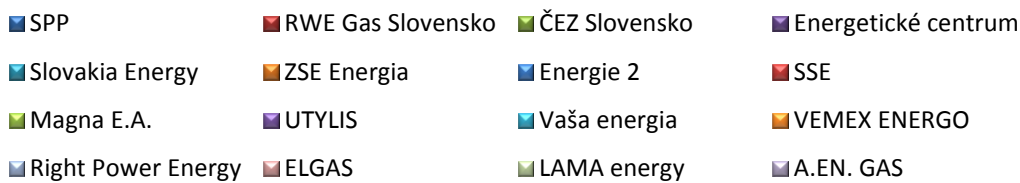
Najvýraznejší pokles trhového podielu SPP od otvorenia trhu dodávok zemného plynu novým dodávateľom môžeme sledovať v kategórii priemyselných odberateľov. V tejto kategórii odberateľov bol trhový podiel SPP v roku 2013 len 57 %. Zároveň môžeme na Graf 9 vidieť trhové podiely všetkých hráčov na trhu dodávok zemného plynu pre priemyselných odberateľov v roku 2013. RWE Gas Slovensko, druhý najvýznamnejší podnik, má podiel až 22 % a ELGAS 6 %.

Graf 10 - Podiely na trhu dodávok zemného plynu pre malých podnikateľov v roku 2013



Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

V prípade dodávok plynu pre malých podnikateľov podiel SPP klesol najmenej, a to len na 88%, pričom žiadny ďalší podnik nemá výraznejší trhovú podiel. Zvyšných 12% je rozdelených medzi 32 menších dodávateľov a podiel ani jedného z nich nepresahuje 2%. Vysoký počet dodávateľov s nízkym trhovým podielom je spôsobený existenciou podnikov, ktoré vlastnia alebo majú prenajatú lokálnu distribučnú sieť a dodávajú plyn len odberateľom, ktorí majú svoje odberné miesta umiestnené v ich areáloch.

Graf 11 - Podiely na trhu dodávok zemného plynu pre domácnosti v roku 2013

Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

Pokiaľ ide o domácnosti, tak tejto kategórii odberateľov dodávalo v roku 2013 zemný plyn 16 dodávateľov. V tejto kategórii odberateľov si SPP udržalo až takmer 79% podiel (rok 2013). RWE Gas Slovensko je aj v tejto kategórii odberateľov druhým najväčším dodávateľom zemného plynu s trhovým podielom 10%. Na Graf 11 sú znázornené tieto podiely, z ktorých je zrejmé, že až desať dodávateľov plynu má len zanedbateľný podiel na trhu, v súčte menej ako 1%.

2.4.1 Možnosť zmeny dodávateľa zemného plynu

Zmena dodávateľa v podstate neprináša zákazníkovi žiadne komplikácie - nemení sa spôsob dopravy plynu, či technické vybavenie jeho odberných miest. Pokiaľ jeho rozhodnutie neblokuje správanie doterajšieho dodávateľa, rozdiel spočíva prakticky len v subjekte, od ktorého zákazník plyn nakupuje.

Legislatíva SR umožňuje⁴ takúto zmenu v pomerne krátkom časovom horizonte. Úlohu však hrá tiež ochota odberateľov zmeniť svojho súčasného dodávateľa a schopnosť

⁴ Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z. §72 ods. 3 udáva, že žiadosť o zmenu dodávateľa plynu je nevyhnutné podať najneskôr 21 dní pred dňom požadovanej účinnosti tejto zmeny, keďže práve toto je doba nevyhnutná na vybavenie žiadosti.

nového hráča ponúknuť dostatočne atraktívne podmienky dodávky, pričom vôbec nemusí ísť iba o samotné ceny.

V Tabuľka 5 sú údaje o počtoch odberných miest so zmenou dodávateľa plynu, ktoré do istej miery vypovedajú o vývoji konkurencie na trhu dodávok plynu koncovým odberateľom. Môžeme vidieť, že v roku 2013 poklesol celkový počet odberných miest so zmenou dodávateľa o necelú tretinu. Túto výraznú zmenu spôsobuje pokles v kategórii domácnosti, avšak pri pohľade na ostatné kategórie odberných miest je zrejмый nárast počas celého sledovaného obdobia.

Tabuľka 5 - Počet odberných miest so zmenou dodávateľa plynu

| kategórie odberných miest odberateľov | Rok | | | | |
|---------------------------------------|------|-------|--------|---------|--------|
| | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
| veľkoodberateľ | 39 | 84 | 99 | 144 | 204 |
| stredný odberateľ | 14 | 84 | 267 | 383 | 480 |
| maloodberateľ | 5 | 2 950 | 5 270 | 5 415 | 5 676 |
| domácnosti | - | - | 21 376 | 131 385 | 88 028 |
| spolu | 58 | 3 118 | 27 012 | 137 327 | 94 388 |

Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013 a 2010

Vývoj konkurencie môžeme hodnotiť aj na základe ukazovateľa switchingu, ktorý je znázornený v Tabuľka 6. Tento ukazovateľ vyjadruje mieru počtu odberných miest so zmenou dodávateľa plynu k celkovému počtu odberných miest v uvedenom roku. Umožňuje teda porovnanie počtu odberných miest so zmenou dodávateľa plynu pri jednotlivých kategóriách ako percento celkového počtu odberných miest v danej kategórii. Môžeme vidieť, že tento podiel je najvyšší v kategórii veľkoodberateľov, kde v roku 2013 tvoril až takmer 27%.

Tabuľka 6 - Ukazovateľ switchingu

| kategórie odberných miest odberateľov | switching % | | | | |
|---------------------------------------|-------------|-------|-------|-------|-------|
| | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 |
| veľkoodberateľ | 4,40 | 10,12 | 12,42 | 17,08 | 26,91 |
| stredný odberateľ | 0,40 | 2,67 | 9,04 | 12,81 | 16,61 |
| maloodberateľ | - | 4,10 | 6,44 | 7,37 | 7,48 |
| domácnosti | - | - | 1,51 | 9,25 | 6,21 |

Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013 a 2010

O dôležitosti a význame tohto ukazovateľa vypovedá aj fakt, že v správe vydané spoločne agentúrou ACER⁵ a CEER⁶ sa zdôrazňuje aktívna úloha národných regulačných autorít práve pri zabezpečovaní predpokladov switchingu, medzi ktoré radia transparentnosť a dôveryhodný online nástroj na porovnanie cien od jednotlivých dodávateľov ako aj transparentné faktúry za plyn (ACER/CEER, 2013).

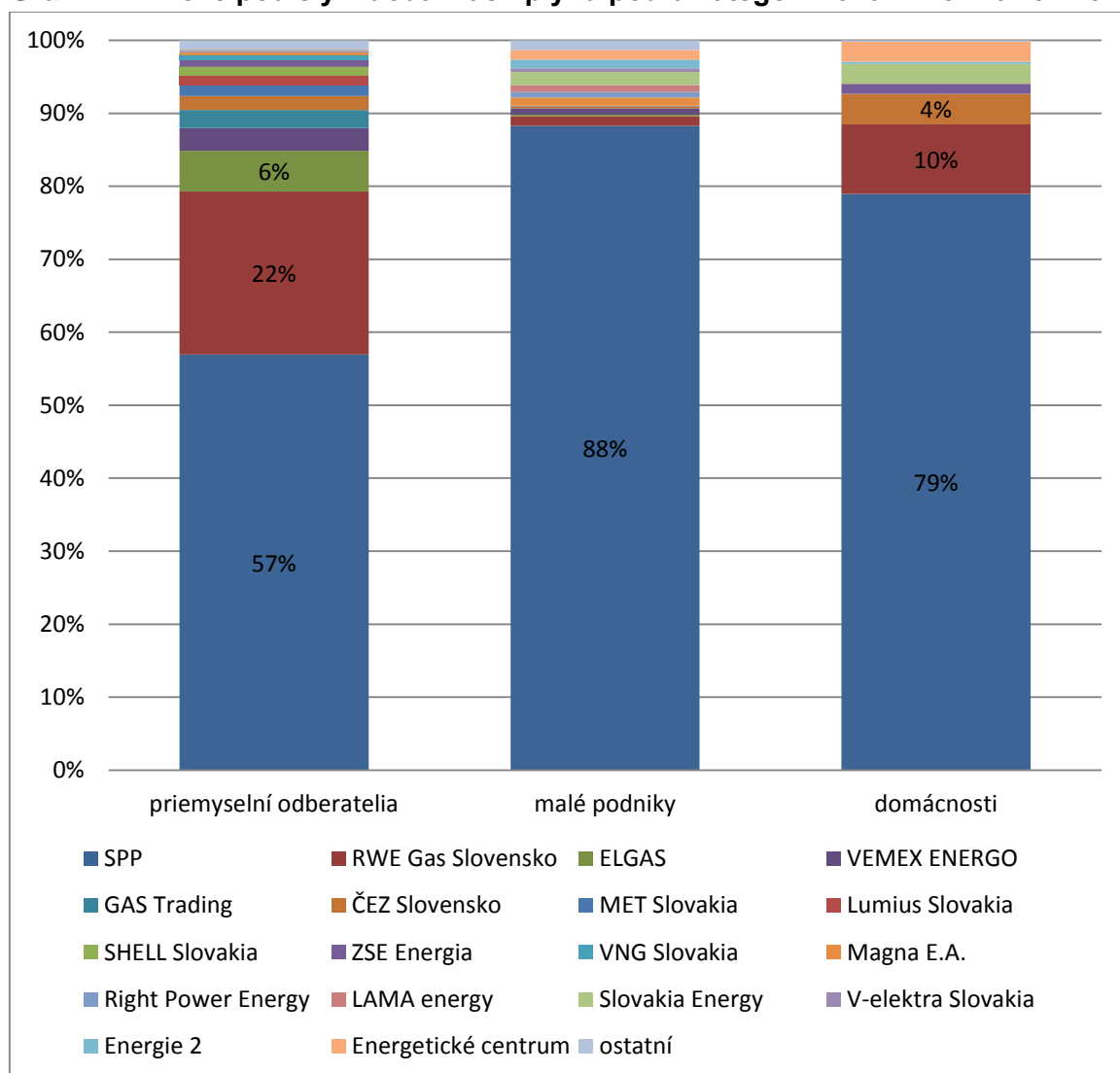
⁵ ACER - Agency for the Cooperation of Energy Regulators, <http://www.acer.europa.eu/Pages/ACER.aspx>

⁶ CEER - Council of European Energy Regulators, http://www.ceer.eu/portal/page/portal/EER_HOME

Záver

Cieľom tejto správy bolo zmapovať vývoj v sektore plynárenstva v SR od roku 2010, teda od zverejnenia predchádzajúcej správy úradu z tejto oblasti a aktualizovať tie informácie, pri ktorých došlo v sledovanom období k výraznejším zmenám. Keďže predchádzajúca správa konštatovala, že napriek otvoreniu trhu dodávok zemného plynu pre koncových zákazníkov bol dovtedajší vývoj konkurencie pomerne pomalý, úrad sa zamerlal hlavne na túto časť trhu. Na základe zistení môžeme konštatovať, že od roku 2010 neustále klesal podiel spoločnosti SPP. Jej trhový podiel, ako aj podiely jej konkurentov vo všetkých kategóriách zákazníkov môžeme vidieť na nasledujúcom grafe.

Graf 12 - Trhové podiely v dodávkach plynu podľa kategórii zákazníkov za rok 2013



Zdroj: Výročná správa ÚRSO 2013

Ako vidíme na grafe 12, od otvorenia trhu nastali najväčšie zmeny v skupine zákazníkov priemyselných odberateľov. V tejto skupine klesol trhový podiel spoločnosti SPP na 57 %. Z nášho pohľadu vidíme dva hlavné dôvody, ktoré za tým stoja. Dodávky

plynu tejto skupine zákazníkov ako jediné nepodliehajú cenovej regulácii zo strany ÚRSO. Zároveň ide o skupinu zákazníkov s najväčšími odbermi plynu a teda aj s potenciálne najväčšou možnosťou úspor v prípade prechodu k lacnejšiemu dodávateľovi.

Naopak, najmenší pokles podielu spoločnosti SPP nastal v kategórii malých podnikov. Podiel SPP v tejto kategórii ostáva aj v roku 2013 na pomerne vysokej úrovni 88 %. Významnejšie sa v tejto kategórii zákazníkov nedokázala doteraz presadiť ani spoločnosť RWE Gas Slovensko, ktorej podiel bol v roku 2013 okolo 1 %. Pritom v kategórii priemyselných odberateľov dosiahla v rovnakom období podiel až 22 % a v kategórii domácnosti okolo 10 %.

Pomerne významný podiel si spoločnosť SPP zachováva stále aj v dodávkach plynu domácnostiam, kde v roku 2013 dosahovala trhovú podiel až 79 %. Jej najväčšími konkurentmi v rámci tejto kategórie zákazníkov sú spoločnosti RWE Gas Slovensko s podielom 10 % a spoločnosť ČEZ Slovensko s podielom okolo 4 %. Oba údaje sa týkajú roku 2013.

Pokiaľ však ide o celkový trhovú podiel spoločnosti SPP za všetky kategórie konečných zákazníkov, tak ten postupne klesol z takmer 85 % v roku 2010 na niečo vyše 63 % v roku 2013. Tento klesajúci podiel bol zapríčinený jednak vstupom nových hráčov na trh, ale tiež posilňovaním postavenia už existujúcich konkurentov. Aj to svedčí o rastúcej konkurencii v tejto oblasti ekonomiky. V súvislosti s uvedeným sa preto úrad chce v budúcnosti venovať otázkam vplyvu cenovej regulácie na hospodársku súťaž pri tých kategóriách zákazníkov, pri ktorých ostávajú dodávky plynu stále regulované. Ako už bolo spomenuté, jedná sa o kategóriu malých podnikov a domácností.

Posun nastal aj čo sa týka zloženia koncovkej ceny. Zatiaľ čo v roku 2009 tvoril podiel samotnej komodity na koncovkej cene plynu pre domácnosti bez DPH len okolo 57 %, v roku 2013 to už bolo viac ako 62 %. Zvyšok (43 % v roku 2009 a 38 % v roku 2013) tvorili poplatky za distribúciu, prepravu, skladovanie a pod. Zvyšuje sa teda podiel tej zložky ceny, v rámci ktorej existuje na trhu konkurencia. Naopak, podiel zložiek, ktoré sú zabezpečované tzv. prirodzenými monopolmi (distribúcia, preprava, skladovanie...) postupne klesá. Pre koncového spotrebiteľa je tento trend pozitívny, pretože stále väčšia časť ceny je ovplyvňovaná konkurenciou, ktorá na tomto trhu postupne rastie.

Napriek niektorým uvedeným pozitívnym zmenám a vývoju v sektore plynárenstva v uplynulom období, bude úrad kvôli jeho významu a širokému využitiu situáciu v tomto sektore naďalej sledovať a pravidelne vyhodnocovať zmeny súvisiace s hospodárskou súťažou.

Zoznam literatúry

- Eurostat. (2013). *Eurostat Pocketbook: Energy, Transport and Environment Indicators*.
- MH SR. (2010). *Správa o výsledku monitorovania bezpečnosti dodávok plynu*.
- MH SR. (2011). *Správa o výsledku monitorovania bezpečnosti dodávok plynu*.
- MH SR. (2013). *Správa o výsledkoch monitorovania bezpečnosti dodávok plynu*.
- MH SR. (2014). *Správa o výsledku monitorovania bezpečnosti dodávok plynu*.
- Nafta. (2013). *Ročná správa*.
- PMÚ SR. (2010). *Sektorová správa o fungovaní trhu so zmeným plynom v SR*. Dostupné na Internete: <http://www.antimon.gov.sk/data/att/368.pdf>
- ÚRSO. (2011). *Výročná správa*.
- ÚRSO. (2012). *Výročná správa*.
- ÚRSO. (2013). *Výročná správa*.
- www.euastream.sk.* (dátum neznámy). Dostupné na Internete: http://www.euastream.sk/sk_media/sk_aktuality
- www.oteple.sk.* (dátum neznámy). Dostupné na Internete: <http://www.oteple.sk/page.asp?prg=poradenstvo&status=article&id=28>
- www.pozagas.sk.* (dátum neznámy). Dostupné na Internete: <http://www.pozagas.sk/akcionari/>

Prílohy

Príloha 1 - účastníci trhu s plynom v SR podľa úrovni pôsobenia

| | | | |
|-----------------------------------|---------------|-----|---|
| ťažba/produkcia | počet firiem: | 2 | |
| Nafta, a.s.* | | | |
| Engas, s.r.o.*** | | | |
| preprava | počet firiem: | 1 | <ul style="list-style-type: none"> • Cenová regulácia pripojenia do siete (nákladová regulácia), prístupu do siete a prepravy plynu (entry-exit na princípe poštovej známky) • Schvaľovanie prevádzkových poriadkov • Rozhodovanie o súhlase s výstavbou priameho plynovodu |
| eustream, a.s.* | | | |
| skladovanie | počet firiem: | 2 | <ul style="list-style-type: none"> • Schvaľovanie prevádzkových poriadkov |
| NAFTA a.s.* | | | |
| POZAGAS a.s.* | | | |
| distribúcia | počet firiem: | 1** | <ul style="list-style-type: none"> • Cenová regulácia pripojenia do siete (nákladová regulácia), prístupu do siete a distribúcie plynu (price-cap regulácia) • vypracovanie vzorového prevádzkového poriadku |
| SPP – distribúcia, a.s.* | | | |
| dodávky ZP koncovému odberateľovi | počet firiem: | 26 | <ul style="list-style-type: none"> • Cenová regulácia dodávky plynu pre zraniteľných odberateľov (pre domácnosti price-cap regulácia, pre malé podniky nákladová regulácia) a dodávky plynu dodávateľom poslednej inštancie (nákladová regulácia) • vypracovanie vzorových obchodných podmienok |
| | trhový podiel | | |
| SPP, a.s.* | 63,22% | | |
| RWE Gas Slovensko, s.r.o. | 18,70% | | |
| Elgas s.r.o. | 4,01% | | |
| ČEZ Slovensko, s.r.o. | 2,50% | | |
| VEMEX ENERGO, s.r.o. | 2,26% | | |
| Ostatní**** | 9,31% | | |

*tieto spoločnosti sú majetkovo prepojené (SPP, Výročná správa, 2013)

**Okrem podniku SPP – distribúcia, ktorý má 98% trhový podiel, pôsobí v tejto oblasti aj niekoľko malých, menej významných lokálnych prevádzkovateľov distribučných sietí, ktoré

- i. vznikli v oblastiach, kde nebola distribučná sieť spoločnosti SPP – distribúcia, a.s. vôbec, alebo bola nedostatočne vybudovaná (priemyselné parky, tzv. nové satelitné obytné územia),
- ii. historicky vznikali v areáloch veľkých firiem

*** ENGAS ťaží neštandardný zemný plyn

**** Gas Trading s.r.o. (1,79%), ZSE Energia a.s. (1,38%), MET Slovakia a.s. (1,07%), Lumius Slovakia s.r.o. (0,93%), SHELL Slovakia s.r.o. (0,88%), Energetické centrum a.s. (0,77%), VNG Slovakia s.r.o. (0,47%), Slovakia Energy s.r.o. (0,43%), Pow-en a.s. (0,33%), Magna E.A. s.r.o. (0,32%), A.EN. GAS a.s. (0,2%), SSE (0,19%), BCF s.r.o. (0,16%), Energie2 a.s. (0,13%), Right Power Energy (0,13%), LAMA energy a.s. (0,08%), V-elektra Slovakia s.r.o. (0,03%), Vaša energia s.r.o. (0,01%), UTYLIS (0,01%), G&P Trade (0,01%) a SE Predaj (0,003%)